

VIISI PÄIVÄÄ JA YKSI YÖ TIEDETTÄ

Tammikuisilla Tieteen päivillä Helsingissä 7.–11.1.2009 pääteemana oli ”Evoluutio”. Päivillä kävi 15 250 ihmistä. Tähän joukkoon kuuluu Tieteiden yön yli 3 000 osallistujaa. Yötä vietettiin torstaina 8.1. Kruununhaassa 13 eri paikkaa; yksin Tieteiden talolla oli tuhat kävijää.

Helsingin yliopiston tietotekniikkaosaston ja Tieteen tietotekniikan keskuksen CSC:n lähettämää verkkovideo-ohjelmaa seurattiin Internetistä vilkkaasti. Ne lähettivät päiviltä suoraa ohjelmaa verkkoon lähes sata tuntia. Erillisiä katselukäynnistyksiä tehtiin päivien aikana yli 25 000 kertaa. Rinnakkaistapahtumassa Joensuun yliopistossa seurattiin videovälitteisesti avajaispäivän evoluutioaiheisia luentoja. Kaikki kuvatut esitykset löytyvät nyt tallenteina Helsingin yliopiston verkkovideopalvelusta (<http://video.helsinki.fi/tieteenpaivat2009/>).

Tieteen päivien suosituin tilaisuus oli Päivän paini älykkyystutkimuksesta (547 osallistujaa), joka lähetettiin myös suorana radiosta (Yle Puhe) muiden painien tapaan. Ohessa on sessioiden Top Ten:

- Kosminen evoluutio (500)
- Älyn evoluutio (417)
- Älyn tulevaisuus (402)
- Mitä jokaisen tulisi tietää evoluutiosta (358)
- Ihmisen evoluutio (354)
- Onko ihminen muokattavissa (327)
- Muuttuva maapallo, muuttuva luonto (325)
- Suomen kielen evoluutio (300)
- Oppiminen haastaa evoluution (280)
- Maapallon historia ja elämän synty (276)

Opetus ei ollut vielä alkanut Helsingin yliopiston keskustakampuksella, joten senioreiden määrä oli yleisössä silmiinpistävä suuri. Tieteen päiviä oli mainostettu kuitenkin näyttävästi nuorillekin, esimerkiksi *Helsingin Sanomien* Nyt-liitteessä ja *City*-lehdessä. Nyt-liitteessä oli

jopa heitetty perjantaille 9.1. iskulause: ”Tieteen päivien luento geeniteknologiasta sopii tipattomaan tammikuuhun.” Lehdistöpalautteessa hauskin slogan oli Pohjolan Sanomien kolumnissa: ”Hikeä pukkaa, sanoi kreationisti Tieteen päivillä.”

Tieteen päivien aikana ja viikko sen jälkeen päiviltä tuli noin 250 lehdistöosumaa. Suosituimpia sessioita ja paneeleja olivat (yli viisi mainintaa):

- Musiikki hyvinvoinnin evoluutiossa
- Parempien oikeus elämään
- Geeniteknologia
- Pandemiasta paniikkiin
- Charles Darwin 200 vuotta
- Suomen kielen evoluutio
- Mitä jokaisen tulisi tietää evoluutiosta
- Kosminen evoluutio

PALKITTUJA

Tieteentekijöiden liitto valitsi Vuoden 2008 tietentekijäksi professori **Pertti Rannikon** Joensuun yliopistosta. Hän on yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen edelläkävijä ja myös aktiivinen yhteiskunnallinen keskustelijä. Liitto julkisti Vuoden tietentekijän valinnan ”Paraneeko yliopisto uudistamalla?” -seminaarissa 12.12.2008 Helsingissä.

Vuoden tiedekirja -palkinto myönnettiin Tieteen päivillä 7.1.2009 professori **Juha Pekka Lunkalle** teoksesta *Maapallon ilmastohistoria. Kasvihuoneesta jääkausiin* (Gaudeamus 2008). Palkinnon jakavat Tieteellisten seurain valtuuskunta ja Suomen Tiedekustantajien liitto.

Professoriliitto julkisti Vuoden professorin 2008 Tieteen päivillä 9.1.2009 paneelinsa ”Yliopistot vuonna 0” yhteydessä. Palkinto myönnettiin Helsingin yliopiston psykologian professori **Liisa Keltikangas-Järviselle**, joka on

kokeellisen persoonallisuustutkimuksen urauurtaja.

Nordenskiöld-samfundet jakoi Björn Kurén -palkinnon Tieteen päivillä 11.1.2009. Sen sai professori ja perhostutkija **Kauri Mikko-la**. Hänen elämäntyössään yhdistyvät tutkimus ja tieteen popularisointi. Hän toimi 30 vuotta Radion Luontoillan asiantuntijana.

Suomen tiedetoimittajain liitto myönsi 3.2.2009 vuosittaisen Tiedetoimittaja-palkinnon kääntäjä-kustantaja **Kimmo Pietiläiselle**. Hänet palkittiin erityisesti ajankohtaisen ulkomaisen tiedekirjallisuuden tarjoamisesta suomen kielellä suomalaisille lukijoille.

KANSAINVÄLINEN TÄHTITIETEEN VUOSI

Yhdistyneet Kansakunnat on julistanut alkaneen vuoden tähtitieteen kansainväliseksi vuodeksi. Päätös on jatkoa matematiikan kansainväliselle vuodelle 2000 ja fysiikan vuodelle 2005. Jälkimmäistä vietettiin, koska **Albert Einstein** julkaisi suppean suhteellisuusteorianensa vuosisata aikaisemmin. Vuodeksi 2011 valmistellaan kansainvälistä kemian vuotta.

Johannes Kepler julkaisi vuonna 1609, neljä vuosisataa sitten, kaksi ensimmäistä planeettaliikkeen lakiaan, ja **Galileo Galilei** teki saman vuoden lopulla ensimmäiset kaukoputkihavaintonsa. Tähtitieteen vuoden kansainvälisillä ja kotimaisilla kotisivuilla (www.astronomy.org, www.astronomy.fi) on juhlavuoteen liittyvät tapahtumakalenterit.

MUUTOSTEN KESKELLÄ

Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran kutsuma Muutoksen Suomi -työryhmä julkaisi vuoden päättyessä loppuraporttinsa. Työryhmän puheenjohtajana toimi Helsingin yliopiston kansleri **Ilkka Niiniluoto** ja sihteerinä Sitran johtaja **Antti Hautamäki**. Ryhmän tehtävänä oli laatia puheenvuoro kansakunnan tilasta ja valmiuksista varautua muutoksiin. Muutostekijöitä ovat raportissa globalisaatio, teknologinen

muutos, ilmastonmuutos, ikärakenteen muutos, muuttoliike ja elinkeinoelämän rakennemuutos. Avainasemassa muutoksen hallinnassa ovat ”yhtäältä kansalaisten arvot ja asenteet, toisaalta julkisten ja yksityisten instituutioiden rakenteet ja toimintatavat”. Suomalaisten instituutioiden tulisi tunnistaa muutostarpeet ja vahvistaa yksilöiden kykyä kohdata muutokset.

KOTUKSEN TOIMINTOJEN TURVAAMINEN

Opetusministeriö on asettanut työryhmän laatimaan ehdotuksen siitä, miten Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nykyisin hoitamat tehtävät ja korkeatasoinen osaaminen turvataan parhaiten jatkossa. Työryhmän tehtävänä on erityisesti määritellä Kotuksen ydintehdävät ja ehdottaa sen nykyisen toiminnan rakenteellista uudistamista siten, että kansalliset ja vähemmistökielten huolto Suomessa turvataan. Työryhmän on ehdotettava myös tarvittavia säädosmuutoksia, rahoitusjärjestelyitä ja henkilöstövoimavaroja.

Työryhmän tulee saada työnsä päätökseen 31.12.2009 mennessä. Tämän jälkeen arvioidaan, millaisia tuottavuusvaateita Kotukseen voidaan kohdistaa. Työryhmän puheenjohtajana toimii professori **Fred Karlsson** Helsingin yliopistosta.

KANSALLISESTI MERKITTÄVÄT INFRASTRUKTUURIT

Tieteellisten seurain valtuuskunta on opetusministeriön toimeksiannosta kartoittanut Suomen kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävät tutkimusinfrastruktuurihankkeet sekä laatinut suunnitelman, ns. tiekartan, uusien hankkeiden kehittämiseksi.

Hanke tunnisti 24 kansallisen tason tutkimusinfrastruktuuria. Uusien tai merkittävästi kehitettävien infrastruktuurien listalle projekti ehdottaa 20 hanketta, joista 13 liittyy ESFRI:n (*European Strategy Forum on Research Infrastructures*) ehdottamiin euroopalaisiin tutki-

musinfrastruktuureihin. Seitsemän tutkimusalan hankkeiden osalta ehdotetaan rahoituksen kiirehtimistä. Yksi ehdotuksista on, että Suomeen tulisi perustaa erityinen toimielin, tutkimusinfrastruktuuritoimikunta, valmistelemaan ja toteuttamaan kansallista ja kansainvälistä tutkimusinfrastruktuuripolitiikkaa ja sen rahoitusta.

”Kansallisen tason tutkimusinfrastruktuuri: Nykytila ja tiekartta” (sekä ”Tiivistelmä ja suositukset”) löytyvät opetusministeriön sivuilta (www.minedu.fi/OPM/).

DAMASKOKSEN INSTITUUTTI

Suomen Damaskoksen instituutti avasi uudet toimitilat kulttuurihistoriallisesti merkittävän restaurointiprojektin päätteeksi. Jatkossa instituutti panostaa entistä enemmän Lähi-idän nyky-yhteiskuntien, politiikan ja talouden tutkimukseen sekä osallistuu taloudellisten yhteyksien avaamiseen Suomen ja Lähi-idän maiden välillä.

Damaskoksen instituutin uudet toimitilat vihittiin viime joulukuussa. Uusi instituuttirakennus sijaitsee Damaskoksen vanhassa kaupungissa, joka on yksi Unescon maailmanperintökohteista. Instituutin avasi virallisesti Syyrian kulttuuriministeri **Riad Nasaan Agha**. Instituutin johtajana aloitti vuoden alussa seemiläisten kielten ja kulttuurien dosentti **Hannu Juusola**.

JUHLIVAT SEURAT

Useat tieteelliset seurat juhlivat vuonna 2009. Tasan sata vuotta täyttää kolme seuraa. Tieteellisten seurain valtuuskunnallakin on juhlavuosi. Sen 110-vuotispäivän yhteydessä 30.9.2009 järjestettävässä seminaarissa ”Publish or perish – miten ja kenen ehdoilla?” tarkastellaan julkaisumaailman muutosta ja ehtoja. Ohessa on vanhimpia tänä vuonna juhlivia seuroja:

Kansantaloudellinen Yhdistys (125)
Ekonomiska Samfundet i Finland (115)

Sosiaalipoliittinen yhdistys (100)
Suomen Maataloustieteellinen Seura (100)
Suomen Metsätieteellinen Seura (100)
Entomologiska Föreningen i Helsingfors – Helsingin Hyönteistieteellinen Yhdistys (90)
Kalevalaseura-säätiö (90)
Suomalaisten Kemistien Seura (90)
Suomen Kielen Seura (80)
Suomen tieteellinen kirjastoseura (80)
Suomen Kriminalistiyhdistys – Kriminalistföreningen i Finland (75)
Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL (75)
Nordenskiöld-samfundet i Finland (70)
Suoseura (60)
Svenska skolhistoriska föreningen i Finland (60)
Lapin tutkimusseura (50)
Lääketieteellinen Radioisotooppiyhdistys – Finlands Medicinska Radioisotopförening (50)
Yhdyskuntasuunnittelun seura (50)
Tieteellinen hypnoosi – Vetenskaplig hypnos (50)

Hoitotieteiden tutkimusseura HTTS r.y. ehti jo juhlia 20-vuotista taivaltaan 6.2.2009 Tieteiden talolla Helsingissä. Seuran tarkoituksena on tukea ja edistää hoitotieteellistä tutkimusta ja sen soveltamista käytäntöön. Seuran kotipaikka on Kuopio, ja sillä on parhaillaan seitsemän aktiivista aluetoimikuntaa. Jäseniä seuralla on yli tuhat, joista runsas kolmasosa on opiskelijajäseniä. HTTS r.y. julkaisee *Hoitotiede*-lehteä, jonka tilaajamäärä on noin 2 500. Seura järjestää yhteistyössä yliopistojen kanssa joka toinen vuosi kansallisen tieteellisen konferenssin, jossa on noin 400 aktiivista kävijää. Seura jakaa vuosittain myös tutkimus- ja matka-apurahoja.

Ilari Hetemäki